

Militaire Spectator.

Vrijdag, den 31sten Augustus.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2, 25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & Comp. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*.

DE KRIJGSMAN

IN

VREDESTIJD (1).

(Vrij gevolgd naar het Hoogduitsch van den Hanoverschen
Majoor JACOBI.)

Oorlog en vrede zijn twee verschillende toestanden, waarin de maatschappij zich somtijds verplaatst ziet. De een vervangt onbepaald den ander, en onmogelijk is het dat beide toestanden, in eenen staat, gelijktijdig kunnen plaats hebben. De oorlog brengt omstandigheden mede, roept krachten te voorschijn, verlangt aanstalten en bemoeijingen, welke door den vrede wederom vernietigd, of ten geringste genomen, wederom in sluimering gewiegd worden. De vrede schept gewoonten, verwekt neigingen en stelt beperkingen in, welke de oorlog vernietigt of buiten werking brengt.

Het is ligtelijk te begrijpen, dat deze verschijnselen eenen grooten invloed uitoefenen op den stand, die voornamelijk geroepen is, om in den oorlog werkzaam te zijn. Hoe meer de krijgsmansstand, in geest en vorm, de volkomenheid nadert, en aan deszelfs eigenlijke roeping beantwoordt, des te meer moet hij zich in vredestijd in eene onaanname en onnatuurlijke gesteldheid gevoelen. Hoe meer daarentegen de soldatenstand het leven in vrede behaagt, hoe inniger hij zich met den geest verbindt, die in

(1) Hoogstgewigtig kwamen *Spectator* de wijsgeerige bespiegelingen van den Majoor Jacobi voor, welke hij in een onlangs nieuw verschenen Hoogduitsch militair tijdschrift vond, zoodat hij eene vrije navolging daarvan ondernam, in de overtuiging, dat deze bespiegelingen als een vervolg zijner onlangs medegedeelde *wenken* konden dienen; latende hij het aan zijne lezers over, hiervan toepassingen te maken.

de schaduw van den palm en olijftak bloeit, hoe gelukkiger hij zich - zoo als men dit noemt - in het gemakkelijke burgerleven gevoelt, des te vreemder moet hem de oorlogstoestand worden, en met te grootere bezorgdheid zal het eerste kanonschot hem vervullen.

De geschiedenis van alle staande legers kan van deze stelling genoegzame bewijzen opleveren. De troepen, uit rusteloze werkdadige krijgstogten terugkeerende, gevoelen zich geprangd, wanneer de deur des vredes achter hen gesloten wordt. De weerkachtig en alleen voor de parade opgevoede zoogenaamde soldaat, ziet reikhalzend, van zijn eerste bivouac, naar zijne vroegere gemakken. Niet zeldzaam zal men de zoodanigen vinden - men zou zich alleen moeten verwonderen, wanneer het anders ware.

Daar nu echter de oorlog bij beschaafde volken een voorbijgaande toestand is, welke, in deszelfs begin reeds, een nabij zijnde nieuwen en zoo mogelijk duurzamen vrede ten gevolge heeft, en daar de gesteldheid der Europeesche aangelegenheden staande legers onontbeerlijk maken, zoo is het vraagstuk, *op welke wijze men den soldaat, in vredestijd, voor zijne eigenlijke bestemming bruikbaar maken en behouden moet*, van het grootste gewigt. De ondervinding leert echter, dat de oplossing van dit vraagstuk uiterst bezwaarlijk en, bij langdurigen vrede, dikwerf niet te vinden is.

Op zich zelve beschouwd is de oplossing van het vraagstuk reeds zeer moeilijk, door de zoo zeer verschillende toestanden, welke den vrede en den oorlog vormen, zij wordt nog moeilijker, door den grooten voorrang welke men in het dagelijksche leven aan *schijn* boven *wezenlijkheid* geeft. De dikwerf plaats hebbende ongeschiktheid van den vredes-soldaat voor den oorlog, dient echter van alle zijden bezien te worden, om daaruit een middel af te leiden, door hetwelk de krijgsman,

in vreedstijd, aan geschiktheid voor zijne eigenlijke bestemming winnen kan.

Rigten wij vooreerst onze blikken op de tegenstellingen, waarin de soldaat, in oorlog en in vrede, noodwendig geplaatst wordt; zoo zien wij:

I. Voor alle andere indrukken, eene geheel verschillende uitwerking op den geest of de zoogenaamde morele eigenschappen van den krijgsman. De mensch is met rede en gevoel begaafd, en deze hemelsche gaven blijven, ook in den soldatenstand, zijn overvreedbaar eigendom. Het is een bedriegelijk stelsel, dat den krijgsman tot een, van wil ontbloot, werktuig zoude willen vormen, hetwelk men - even als de kunstenaar zijn uurwerk - in beweging zou kunnen zetten. De aanblik eens legers, na een' verloren veldslag, is genoegzaam, om zich ontegensprekelijk van het tegendeel te overtuigen. Wanneer men den ernstigen gang op dood of leven begint, wordt wel degelijk het morele van den krijgsman te baat genomen. Godsdienst, vaderlandsliefde, edel pligtgevoel jegens vorsten en aanvoerders, eergevoel en nationale geest, menig andere morele hefboom moeten in die oogenblikken werken, waarin men de opoffering der aandrift tot zelfbehoud - welke zoo diep in de menschelijke natuur gegrond is - van den soldaat vordert. Alle mannen, welke de geschiedenis op de lijst der groote veldheeren gegriffeld heeft, zochten het geestelijk element hunner krijgers op te wekken en te bezielen. *Hannibal, Alexander en Caesar, Gustaaf Adolph, Frederik en Napoléon*, zij allen heerschten over het moreel hunner soldaten; daardoor, en niet door den korporaalsrok, maakten zij het schijnbaar onmogelijke uitvoerbaar. Doch ook de oorlog wekt al deze morele elementen gelijktijdig op; alleen de oorlog kan die edele gevoelens tot op eene zekere hoogte brengen; slechts op slagvelden kan het onbepaaldste vertrouwen op den aanvoerder diepe wortelen schieten; slechts op het bloedige veld, kan dat edele zelfgevoel kiemen, dat tot grootsche daden voert. De Pruis, welke op het veld van Leuthen zijn been verloor, en op zijn geweer, als kruk, steunende, zijne kameraden nog moed insprak, en de Hollander, wien bij Poppel een been werd afgeschoten, en zich over dat verlies alleen beklaagde, omdat dit hem buiten de mogelijkheid stelde, zijn vaderland meer te dienen, hadden meer geleerd dan hunne kleederen en wapenen schoon te houden. Een *van Speijk*, die, om de eer zijner vlag onschendbaar te houden, zijnen bodem in de lucht deed vliegen, - en de Franschman,

welke op Ruslands sneeuwvelden den geest gevende, er nog aan dacht zijn eerteeken te redden, waren met een ander gevoel bezielde dan dat, wat vredes-oefeningen vermogen te geven. In vreedstijd gaat toch het morele zoo ligt in loutere vormen over; en waar vindt men - bij den besten wil, om het eerste in zijn geheel te behouden - de gelegenheid, om op het gemoed der soldaten zoodanig te werken, als waartoe, bijna elken dag in het veld, zich als van zelve de gelegenheid aanbiedt.

Zelfs de krijgstucht of de gewoonte, om den eigen wil, dikwerf tegen betere overtuiging aan, vrolijk en voorkomend, aan den wil van hoogereren te onderwerpen, laat zich in vreedstijd niet zoo ten vollen nakomen, als het oorlogsleven vordert en medebrengt. Het steeds in groote massa's te zamen zijn; het onmiddellbaar handelen onder de oogen zelfs der hoogste overigheid; de dringende noodzakelijkheid, om van de uitvoering van ieder bevel verzekerd te zijn - dit alles brengt betrekkingen voort, welke in vreedstijden, door verdeeling, door eene zekere verwezenlijking van den werkkring, en dikwerf door de meening, dat het niet nakomen van schijnbaar onnutte bevelen, niet strafbaar zij, ten nadeele op de eigenlijke vorming van den krijgsman werken. Desniettegenstaande is de krijgstucht eene van die morele krachten, welke in vreedstijd het meeste kan en moet opgewekt worden; opdat een leger het bestaan daarvan, bij het eerste te veld trekken, reeds medevoert.

Niet minder verschillend dan vrede en oorlog op het morele van den soldaat werken, nemen zij:

II. de intellectuele krachten en de geoefendheid van den krijgsmansstand in aanmerking. Wanneer men slechts eene oppervlakkige vergelijking van de verschillende omstandigheden daarstelt, waarin zich hogere bevelhebbers, in oorlogs- of vreedstijd bevinden, dan zal men een verschil waarnemen, dat bijna niet grooter gedacht kan worden. De krijg verlangt snelle en rigtige beoordeeling en waardering der moeilijkste omstandigheden en der dikwerf niet te voorziene bedoelingen des vijands; hij vordert voorzigtigheid en koenheid, talmen en snelle behandeling; hij eischt eenen juisten oogopslag en tegenwoordigheid van geest; hij maakt het noodzakelijk om alle wapenkorpussen met doorzigt te leiden en te gelijk te bestieren - hij legt den bevelvoerders eene verantwoordelijkheid op, welke des te drukkender gevoeld wordt, hoe meer het welzijn van duizenden, somtijds het geluk van geheele staten, dikwerf van één - zonder langen tijd van overleg - te nemen besluit afhangt. Welke school biedt

echter de vrede aan, tot verwerving dezer eigenschappen en goede hoedanigheden, welke de oorlog zoo dringend vordert? Tot welke gelegenheid geeft de vrede aanleiding, die geestkracht te ontwikkelen, te oefenen en te sterken, zonder welke de generaal in het veld zich dagelijks in verlegenheid bevinden zal?

Zelfs de aanvoerders van kleine troepen-afdeelingen, en zelfs de krijgers in de minste graden, zijn voor de velddienst eene hoeveelheid kennis en ervaring benoodigd, tot welker verwerving de vrede geene of slechts weinig gelegenheid aanbiedt. Men behoeft slechts den vedette- of patrouilleaanvoerder van een' in het veld, of van een uit het vredes garnizoen, uitrukkend regiment, dien men alle middelen gegeven heeft om zich bekwaam te maken, te vergelijken; men beschouwe slechts den soldaat op den marsch en in het leger, wanneer de veldtocht begint of wanneer hij eindigt; men onderzoek slechts, hoeverre de oudste vredes-soldaat in de behandeling en onderhouding van zijn paard, zijne wapenen en overige uitrusting, bij den slechts matig ervaren veld-soldaat achterstaat: dan zal men zich niet meer over de meening verwonderen: dat alleen de oorlog den krijgsman vormen kan. Daarbij bedenke men nog:

III. de geheel verschillende betrekking, welke voor het physische en ligchamelijke leven in vrede of in het veld plaats heeft. De dienst in vreedestijd mag zoo zwaar zijn als zij wil, al worden ligchaamskrachten nog zoo aangewend, nimmer heeft bij dezelve een voortdurend gebrek aan voedsel, kleeding, dekking en nachtelijke rust plaats. De velddienst daarentegen voert dikwerf een onvermijdelijk gebrek aan dit alles mede, en niet zelden juist in oogenblikken, waarin de krachten van den krijgsman - zoo als in dagen van gevechten, belegerde vestingen en andere omstandigheden, die ook eene morele neerslagtigheid, even als op gevaarlijke terugtogten, medebrengen - het sterkste worden gevorderd. Welke vredes-school zal soldaten in zulke omstandigheden opvoeden? Welke vredes-inrigting zal eenen zekeren waarborg geven, dat de blinkende troep zonder morren en zonder weifelen, al datgene ontberen zal, wat gewoonte tot behoefte gemaakt heeft?

Voor den officiersstand, in het bijzonder, doet een lange vrede klippen te voorschijn komen, die niet zelden te weinig worden opgemerkt. Hij die, gedurende tien of twintig jaren, de gemakken en het genot van het leven, als een onafscheidelijk iets, tot zijne tevredenheid beschouwd heeft, en welke reeds in de eerste week van het leven

te velde vernietigd worden, moet in den hoogsten graad meester over zichzelf zijn, om zulke eene afwisseling niet slechts met onverschilligheid, maar zelfs met vreugde te gemoet te zien; want met een vrolijk gemoed moeten de hoogerden den minderen in het eerste bivouack voeren. Op de weeke kanapé, in eene luchtige morgen-jas, achter de welbezette ontbijttafel, laten zich de gedenkwaardigheden van eenen *Segur* gemakkelijker lezen, dan dat, op het modderige veld, in eenen novembernacht, met doorweekte kleederen, en op het magere soldaten-ration gebragt, een piquet waakzaam en vrolijk gehouden wordt.

Het is dus niet te ontkennen, dat in elk opzigt, de vrede en oorlog, omstandigheden en hinderpalen doen geboren worden, welke de oplossing van het vraagstuk: » den krijgsman gedurende den vrede tot zijne eigenlijke bestemming bruikbaar te maken en te houden, » hoogst moeilijk doet voorkomen. Doch al ware het problema ook spelend op te lossen, dan worden de bijna onoverkomelijke hinderpalen, welke bereids in den aard der zaak zelve opgesloten liggen, helaas maar te dikwerf vermeerderd, door den voorrang, welken men aan *schijn* boven *wezenlijkheid* geeft.

De werkdadigheid van legers, wordt door zekere vormen in haren werkring bepaald, welke noodzakelijkheid door geene wijsbegeerte uit den weg kan worden geredeneerd. De aard en wijze, waarop de soldaat zich uitwendig voordoet, is voorzeker niet onverschillig. De krijgsman is, even als elk ander mensch, een zinnelijk wezen, en alles wat in de oogen schittert, moet op hem zelve - even als op ieder ander - indruk maken. Zijn zelfgevoel en de liefde tot zijnen stand, kan door zijn uiterlijk verhoogd of nedergedrukt worden; zijne houding en zijn kleed kunnen hem aanzien in de wereld verschaffen of aan den spot prijs geven. Hoe ontegenzeggelijk deze waarheden ook zijn, is de ervaring niet minder gegrond: dat de kracht der staande legers dikwerf verlamd wordt, door het overwigt, hetwelk in langdurigen vrede, de *uitwendige vorm* boven het *inwendige wezen* verkrijgt - en de bewijzen hiervan vinden wij door alle tijden heen. Zoo zegt ons de onvergetelijke *Scharnhorst* van een artillerie korps, waarvan hij later met zooveel roem sprak, het volgende: (1)

» Even als elke oefening, bij alle wapenkorpsen, in zeker opzigt, een spiegelgevecht is, even zoo gaat het ook met menige inrigting bij het wapen der artillerie.

(1) *Scharnhorst*, Handbuch der Artillerie. 2^e theil blz. 531.

Slechts op datgene, wat op het uitwendige betrekking had, werd de opmerkzaamheid gevestigd. — Blinkende kanonnen, glad geschaafde affuiten, schenen aan een ieder eene groote verbetering."..... » Zonder in de artillerie dienst geoefend te worden, verrigtte het korps de eerste 10 maanden van het jaar de garnizoens-dienst der infanterie, en in de beide overige maanden werd hetzelfde meer met het infanterie geweer dan met het geschut geoefend. In het kort: daar waar men niet schitteren konde, was men werkeloos."

Zoo verhaalt ons de bekende *Berenhorst*, van de Pruisische kavallerie, vóór den eersten Silesischen oorlog: (1)

» Zij werd meer te voet dan te paard geoefend, en vuurde voortreffelijk. Ook was zij gepoetst en sneeuw wit gepoederd, ijzer en lederwerk blinkend en wit, zelfs vernist. Zij had groote, dikke en gladde paarden, doch de ruiters konden niet rijden! Zelfs waren zij zoo verre van hunne eigenlijke bestemming afgedwaald, dat het menigen goeden ritmeester moeilijk zoude gevallen zijn, de vraag: waarom hij te paard zat? — zoo als men dit zegt — voor de vuist weg te beantwoorden."

Zoo spreekt de zoo dikwerf niet begrepene, de zijnen tijd zoo juist beoordeelende, *Bulow* over de infanterie der vorige eeuw: (2)

» » Willen de honden wel de pas houden!" » zoude er op het laatst nog bij nachtmarschen, bij overvallen, geroepen zijn, had de fransche omwentelings oorlog de voortgangen der *Saldernsche* en *Lascysche* taktiek geen paal en perk gesteld. Het zou de triumf der drillmeesters van dit stelsel geweest zijn, wanneer zij het zooverre hadden kunnen brengen, dat de soldaten op strategische reis-marschen, met ingetrokken onderlijf, het bovenlijf vooruit, scheelende oogen, met stampende voeten, gerigt en gesloten, langzaam achter en neven elkander gemarecheerd hadden; — dan hadden zij zich overgelukkig gevoeld, wanneer slechts niet ééne hand op den marsch zonder bevel of kommando-woord, had mogen bewogen worden."

Over hetzelfde onderwerp zegt *Berenhorst*: (3)

» Onbeschrijfelijk veel moeite werd er aangewend om de soldaten de *schouders terug*, het *bovenlijf vooruit*, het *hoofd in de hoogte* te buigen en te draaijen. In deze

gedwongene houding, kwamen zij des morgens te vier of vijf uur voor het kwartier van den kapitein. Bij den afmarsch ging het in deze houding, zonder toon noch geluid te mogen geven, in de maatvolle pas vooruit, om hen deze gewoonte tot eene andere natuur te doen worden. De soldaten bleven exerceren, en matten zich dikwerf vijf tot zes uren, somtijds in de grootste hitte, af, zonder tot adem te komen, omdat het vroeger gebruikelijke rusten — als honend voor den soldaat — was afgeschafft."

Wanneer men nu ook geloofd over al deze vroegere dwaasheden, medelijdend te kunnen lagchen, en wanneer het waar moge zijn, dat de soldaat nu beter dan vroeger voor het krijgsmans handwerk opgeleid wordt: dan moge men zich — in groote of kleine legers — nog wel meer dan eens in gemoede afvragen, of ook nu nog, niet dikwerf, de *schijn* den voorrang boven *wezenlijkheid* verkrijgt? Draagt niet, ook nu nog, de kleedermaker, de passementwerker, de lengtemaat der manschappen en de dikte der paarden, dikwerf tot het maken van eene voor- of nadeelige beoordeeling bij, wanneer men verschillende troepen bij elkander vergelijkt? Onderzoekt men — om de bruikbaarheid van twee afdeelingen artillerie tegen elkander op te wegen — hare geoefendheid in het schijfschieten en doeltreffen, onder omstandigheden zoo als ze in het veld voorkomen? Is die batterijkommandant verzekerd lof te zullen behalen, die zijne stellingen het doelmatigst weet te nemen en van de voordeelen van het terrein het voordeeligst gebruik te maken, en die zijne onderhoorigen het volledigste voor de veld-dienst onderwezen heeft? Noemt men de kavallerie de bruikbaarste, die naar het verlangen van *FREDERIK de Groot*e, in den aanval den grootsten weg aflegt, zonder dat de paarden buiten adem komen? Strekt het hun tot onderscheiding, zich snel den vijand in de flanken te kunnen werpen, breede grachten over te springen, berg op en af te kunnen chargeren? Vindt de escadronskommandant verdienstelijke aanmerking, die, na lange marschen of na afloop van groote oefeningen, het minste gedrukte paarden heeft? Wordt het hussaren regiment voorgetrokken, dat het meest in het tiraileren geoefend en het geschiktste voor den kleinen oorlog is? Is de infanterie verzekerd, voor de bruikbaarste gehouden te worden, welke, na langdurige marschen, de minste achterblijvers heeft? Dient het dezelve meer tot aanbeveling, die, onder gelijke omstandigheden, het grootste aantal kogels in de schijf brengt, of in verstrooide orde,

(1) Betrachtungen über die Kriegskunst. Abthl. I blz. 133.

(2) Neue Taktik der Neuereu. Theil I blz. 46.

(3) Betrachtungen enz. Abthl. blz. 198.

het voordeligste het terrein weet te benuttigen, of welke wendingen naar tempo's en ferm de pas weet te markeren? Verwerft die kompagnies-kommandant meerder bijval, wiens manschappen hunne geweerloten in bruikbaren toestand weten te houden en hunne vuursteenen naar behooren weten op te zetten, boven hem, wiens geheele kompagnie de handgrepen met het geweer, in afgemeten tempo's rigtig weet te doen? En eindelijk — om den draad dezer vragen niet tot in het oneindige te rekken -- wordt het even zoo opgemerkt, als een kommandant, na jaren lang werken, bij zijne ondergeschikten den geest der eer, der gehoorzaamheid en der eendragt heeft gegrondvest, als dat hij bij zijne troepen een schitterend lederverlaksel of behoorlijke wattering ingevoerd had?

Talloos zijn de moeilijkheden, waarmede een leger in vredestand te worstelen heeft, om ware soldaten te vormen en te behouden. Hierin zal men moeten toestemmen, niet om zich daardoor te laten afschrikken, maar alleenlijk om tot de overtuiging te geraken, dat slechts een ernstigen wil en eene onwankelbare behartiging der moeilijkste dienstplichten, zulke hinderpalen overwinnen kunnen. Onafgebroken moet, bij de militaire opvoeding, de blik op het doel des oorlogs gevestigd blijven, en hoe verwijderd het tijdstip schijnt, waarin de trommel geroerd wordt en de trompetten klinken, hoe meer de drom eens eeuwigen vredes zich schijnt te verwezenlijken, des te noodzakelijker is het elkander toe te roepen: **GEDENK DEN OORLOG!** En wanneer zulk eene waarschuwing goedgunstig opgenomen wordt; wanneer noch bespottelijke kloekhartigheid, noch onwerkzame slapheid, deze waarschuwing verdooven, zoo zal deze een zaadkorrel zijn voor komende tijden, welks vruchten niet zullen wegblijven.

» **GEDENK DEN OORLOG!**” zij de leus, waaraan op de oefening-plaatsen en theorie-zalen, in de rijdbanen, in de rustkamers en in de studeervertrekken, de overheden en ondergeschikten, administrateurs en militaire justitie beambten, moeten denken, en die tot rigtsnoer moet strekken van hun *denken* en *handelen!* Dan zal ook in vredestand, de soldaat zijne eigenlijke bestemming nabij blijven.

Vraagt men echter naar bijzondere middelen, die ter navoring dezer leus aangewend kunnen worden, om den krijgsman tot zijne eigenlijke bestemming bruikbaar te maken en te onderhouden, dan moge de volgende aanwijzingen, die gedeeltelijk den algemeenen krijgsman-

stand, doch in het bijzonder den officiersstand betreffen, daartoe in overweging genomen worden.

(Het vervolg en slot in het volgend nummer.)

TWEE VOORBEELDEN

VAN HETGEEN BEDAARDHEID EN TEGENWOORDIGHEID VAN
GEEST VERMOGEN.

Onder de hoofdeigenschappen van den waren krijgsman mogen in de eerste plaats genoemd worden, bedaardheid en tegenwoordigheid van geest; ook zelfs te midden der gevaren en der onverwachte voorvallen, waaraan hij, onder het krijgsrumoer, zoo menigvuldig is blootgesteld. Het zijn deze eigenschappen, welke den echten krijgsman onderscheiden van den roekeloozen euveldoedigen, die wel somtijds het gevaar veracht, maar zelden te boven komt.

De krijgsgeschiedenis levert bijna op elke bladzijde voorbeelden, waarin koele beradenheid zegevierde over driftige en onbesuisde aanvallen. Hoe menigvuldig en bekend die voorbeelden ook mogen zijn, bij den krijgsman van beroep, die ook in vredestand de studie van zijn vak niet verwaarloost, zoo meenen wij echter geene ondiens te doen aan de jongere officieren van het leger en aan al diegenen, welke thans de wapens voor het Vaderland hebben opgenomen, doch die vroeger nooit het krijgsman's handwerk opzettelijk beoefenden, met hier een paar voorbeelden te doen volgen, van hetgeen bedaarde moed tegen over onoverlegde drift vermag.

Het eerste hier bedoelde voorbeeld is het voorgevallene bij het gevecht van *Maida*, een plaatsje in *Kalabrië*, gedurende den oorlog van 1806.

Den 3den Julij van dat jaar ontscheepte de Engelsche Generaal *STUART*, met ongeveer 6000 man, aan het noordelijk gedeelte der baai van *Squillace*, ten einde zich met de opstandelingen in *Kalabrië* te vereenigen. De Fransche Generaal *REYNIER* trok daarop zijne krijgsmagt bijeen, met het voornemen de Engelschen zonder verzuim aan te tasten; tevens gaf hij bevel van bij den aanval niet te schieten, maar terstond de bajonet te gebruiken. Den 4en 's morgens trokken dan de Franschen een klein riviertje, de *Amato*, over, juist toen de Engelschen in beweging waren, om aldaar te gaan post vatten.

Op het naderen der Franschen stelden de Engelschen zich in slagorde, waarop de Fransche Generaal *COMPÈRE*, die den linker vleugel aanvoerde, het eerste regiment ligte infanterie met geveld geweer op den vijand deed aanrukken, vóór dat nog de overige troepen geheel over de rivier getrokken waren. Op eenen kleinen afstand van den vijand gekomen zijnde, hielden deze halt en wachtten de Franschen bedaard af. Een oogenblik nog en men raakte handgemeen, doch toen gaven de Engelschen vuur; 27 officieren en de helft der manschappen van het 1e regiment vielen neder; den Generaal *COMPÈRE* werd de arm doorschoten. Dit moorddadig vuur bracht het Fransche regiment on-

middellijk tot staan; spoedig echter sloot het zijne gelederen weder, terwijl inmiddels een Poolsch regiment te hulp kwam. Aldus versterkt vernieuwden de Franschen hunnen aanval, doch met hetzelfde noodlottige gevolg; eene nieuwe laag, nog moorddadiger dan de eerste, bragt op nieuw de beide regimenten in wanorde.

Na deze vruchteloze aanvallen trokken de Franschen terug.

Dit belangrijk krijggsbedrijf, hier als een voorbeeld aangevoerd wat bedaardheid vermag, verdient ook wel genoemd te worden onder de bewijzen voor het voordeelige in het *laat* vuur geven op den vijand, in tegenstelling van het vroeg schieten, dat wel den versaaerden en ongeoeffenden kan verschrikken, doch dat eenen waarlijk moedigen vijand nooit zal beletten zijn oogmerk te bereiken.

Het tweede voorbeeld, hetwelk wij bedoelden, zal tevens kunnen dienen tot staving van het meermaal geopperde, dat eene goede infanterie door geene kavallerie kan worden overwonnen, mits zij hare bedaardheid slechts behoude; doch welke stelling niet te veel en te krachtig bij de infanterie kan worden aangedrongen, opdat ook dan nog, wanneer talrijke drommen ruitery in hunnen snellen aanloop allen dreigen mede te slepen, het vertrouwen van den infanterist niet aan het wankelen gerake.

In September 1811 rukte de Maarschalk MARMONT met een Fransch legerkorps tegen de Engelschen op, die het beleg van *Ciudad Rodrigo* ondernomen hadden. De Engelschen geene genoegzame magt bijeen hebbende, hieven de belegering op en trokken terug; bij dezen terugtogt werden door een korps Fransche dragonders eenige kanonnen der Portugezen, welke den terugtogt zouden dekken, genomen. Een der Engelsche bataillons, meer achterwaarts geplaatst, trok weder voorwaarts viel met geveld geweer op de Fransche kavallerie aan en dwong haar het veroverde geschut te verlaten. Terwijl dit voorviel was een tweede Engelsch bataillon ter ondersteuning aangekomen, doch tevens had de vijandelijke kavallerie tijd gekregen zich te versterken, en daar het Engelsch leger deszelfs terugtogt voortzette, geraakte de beide Engelsche bataillons afgesneden en werden geheel door de vijandelijke kavallerie omringd. Wel trachtte eenige Engelsche ruitery hen te hulp te komen, doch de overmagt des vijands dwong deze onverrichter zake terug te trekken; zoodat de beide bataillons aan hun lot moesten worden overgelaten. Deze stelden zich in kolonne en begonnen den terugtogt. Nadat de vijandelijke ruitery eenigen tijd de kolonne van alle zijden met enkele manschappen en tirailleur had omringd, deed zij eenen algemeenen aanval op de infanterie, die zich daarop snel in carré formeerde en de aanvallers zoo nadrukkelijk ontving, dat deze terugdeinsden; de aanval werd eenige malen herhaald, doch met hetzelfde gevolg. De infanterie zette zich weder langzaam in beweging, met de grootste bedaardheid, van tijd tot tijd zich, wanneer het noodig werd, in carré stellende en aldus trokken deze dappere krijgslieden over eene geheel opene vlakke voort, vol vertrouwen op hunne eigene krachten en die van hun wapen. Met een gering verlies bereikten zij eindelijk het overige gedeelte des legers, en hadden alzoo de eer, eenen viermaal sterkeren vijand gedwongen te hebben, hun den weg vrij te laten.

RONDE-RAPPORT

VAN

Spectator.

Een kort verlof had *S.* in de gelegenheid gesteld, van uit zijn kantonement de legerkampen en eenige nabijgelegene kantonementen te bezoeken. Hij vond bij deze ronde een ruim veld voor zijne opmerkingen open. Allengkens vermeerderde zich het aantal zijner aantekeningen, die later, in dagen van rust, menig onderwerp van bespiegeling kunnen uitmaken. Ook voor zich zelven was dit uitstapje aan *S.* nuttig geweest, dewijl hij — onbekend zijnde — zijn oor aan veelvuldige gegronde en ongegronde beoordeelingen, zijn blad betreffende, moest gewennen. De soort van critiek, die men in den gezelschapstoon aantreft, is dikwerf niet van de slechtste, dewijl dezelve doorgaans door den een geopperd, ook gelijktijdig door anderen bestreden wordt. Eene dezer opmerkingen kwam *S.* voor van dadelijk belang te zijn; dewijl de behandeling daarvan een vermoeden en een soort van mistrouwen zal kunnen wegnemen, die omtrent zijn blad, bij sommige zijner lezers, gevoed wordt en bestaat. Ter zake dus.

Met bevreesding hoorde *S.* in sommige officiers-gezelschappen het gevoelen uiten, dat men zijn blad als te *ministerieel* beoordeelde — als een *uitloeijsel* van het *ministerie* — als een te zeer *begunstigd* blad enz. enz. — de hoofdgronden tot deze opmerking waren: de doorgaande toon, welke in zijne fondsartikelen heerschte, het niet plaatsnemen van sommige ingezonden stukken enz. enz.

S. moest zich in zijn *incognito* veel geweld aandoen, om niet te lagchen, terwijl hij zijn zwak brein vermoede, met de gunsten op te sommen, die hij van dien bedoelden kant mogt ontvangen hebben — te vergeefs echter; want het was een vraagstuk met niets dan onbekenden. In zijn kantonement terugkomende, vielen hem deze aanmerkingen — onder zijne menigvuldige aantekeningen — op nieuw in het oog, en met welgevallen bezag hij zich in den spiegel, om te zien hoe een *ministerieel troetelkind* er toch wel uitzag! Toevallig had het stuifzand, de zomerhitte en verdere ongemakken, die men doorgaans op reis opdoet, zijn uiterlijk voorkomen niet verfraaid — de blik in den spiegel viel dus niet ten voordeele van het *troetelkind* uit — ten minste oppervlakkig beschouwd. Eene nadere overweging der voordeelen, welke hij in dien gewaanden toestand moest genieten, had hetzelfde lot; zoodat de som zijner bespiegelingen, het resultaat opleverde: dat een *ministerieel troetelkind* in het Koninkrijk der Nederlanden, in zijnen materielen welstand, dan al een — zoo als men dit wel eens noemt — *pauvre sire* moest wezen — aangenomen dat allen naar hem gelijken. — Zoodat, wanneer hij in dezen een wensch mag uiten, hij zijne vrienden uitnoodigt het zoo te maken, van nimmer een zoodanig *troetelkind* van het ministerie te worden, want! doch de redenen daargelaten, om op het onderwerp terug te komen. *S.* hield deze opmerking als voortgevloeid uit den geest der tegenwoordige eeuw, waarin berisping maar al te zeer de

overhand boven teregtwijzing gekregen heeft, en waarin de gulden middenweg geheel uit het oog schijnt verloren te zijn gegaan. En het is juist deze middenweg, welken *S.* wenschte te bewandelen. Daartoe wordt onafhankelijkheid vereischt, zoowel van de partij der volstrekte *tegenkanting*, als van die der zogenoemde *ministerielen*; en deze onafhankelijkheid is *S.* deuchtig. Het vermoeden, als of hij, uit dankbaarheid voor genotene gunsten, zich aan den eenen of anderen kant heeft aangesloten, is dus geheel ongegrond. Met Hollandsche *openhartigheid*, doch ook met Hollandsche *bescheidenheid*, zal *S.* voortgaan de gevoelens van anderen en die van zichzelf mede te deelen, over misbruiken en gebreken, die overal bestaan, en waarvan wij op verre na niet uitgesloten zijn — zich houdende aan zijne voorafrede (vid. n°. 1). Bevordering van dat belang, waarvoor allen, die in Nederland wapens voeren kunnen, zich ten strijde vereenigd hebben, is het doel van den *Spectator*; en dat wordt door geene gispingen, waarin de *geest der liefde* ontbreekt, bereikt!

Nu nog een woord over vermeende ter zijde gelegde stukken. Tot nog toe is geen eenig stuk geheel ter zijde geschoven. Slechts eenige zijn tot nadere gelegenheid bewaard. Hierbij moet *S.* doen opmerken, dat de inhoud van zekere stukken, een betrekkelijk goed of kwaad kunnen stichten, naarmate de tijdsomstandigheden zijn, waarin ze worden medegedeeld. Zoo zoude o. a. de personele beoordeeling van een of ander officier, hetzij deze in hooge hetzij in lage betrekking bij het leger zich bevindt, in den tegenwoordigen tijd, geheel misplaatst zijn; dewijl men toch niet veronderstellen kan, dat de stem van *S.* het *veto* heeft. Even zoo als wij en anderen sommige mannen beoordeelen, worden dezelve — ten minste dit is te veronderstellen — door de bevoegde magten insgelijks beoordeeld. En daar deze evenwel *staan* blijven, daar, waar zij trouwens niet moesten staan, zoo zoude *S.* bemoeijing in dezen, wantrouwen doen geboren worden, dáár waar men eendragt en vertrouwen moest zoeken op te wekken; — door eendragt alleen zijn wij sterk. Deze voorloopig ter zijde gelegde stukken, kunnen dus in *andere tijden* het onderwerp van *S.* bespiegelingen worden; voor alsnog leggen zij ter griffie!

Andere aanmerkingen hebben aan *S.* de overtuiging gegeven, dat, zoo hij alles onder den dekmantel van het *anonyme* wilde opnemen, zijn opgang met *reuzen schreden* zoude plaats hebben en tot zijne materiele belangen zoude bijdragen. Doch langs dezen weg wenscht hij niet tot het doel te komen, hetwelk hij zich, bij den aanvang van zijnen werkring, heeft voorgesteld. Hij wil de achtig van alle partijen verwerven, al zou zijn opgang ook nog zoo langzaam geschieden. Daartoe zullen hem de bescheiden voordragen van verschillende meeningen en uittreksels uit al wat Europa periodiek militair voortbrengt, datgene namelijk wat voor ons van belang kan zijn, gewis eenmaal den weg banen.

Spectator aan zijne Lezers.

Elk doet wel zijne partij te kiezen. Het tegenwoordige kan het verledene niet zijn; en daar de beurt aan de negentiende eeuw

gekomen is, zoo moet men zich goedschiks aan haar karakter onderwerpen, in stede van er zich te sterk over te beklagen; want het is met haar dat iedereen moet leven. Ongestraft kan men de algemeene meening niet trotseren; integendeel, men moet haar uitvorschen en volgen. Zoo lang deze meening niet het gekunstelde werk van slechts eene partij is, maar dezelve uit algemeene overtuiging voorkomt, dan is ze goed. Van eenige zijdelingsche wenken en raadgevingen, die *S.* in zijn kantonement of op zijne rondes heeft kunnen opzamelen, heeft hij — voor zoo verre de omstandigheden zulks toelieten — partij getrokken. Hij wilde echter meer dan dat doen: gaarne zou hij algemeene wenschen willen volgen. Het is daarom dat hij, bij het ten einde loopen van de tweede *serie* zijner nummers, zijne lezers en degenen, die hem zouden willen lezen, uitnodigt hunne denkbeelden, omtrent de verdere inrigting en voortgang zijner werkzaamheden, aan hem bekend te maken. Het te zamen zijn van vele korpsen in een klein bestek, kan de vereeniging hunner verschillende gevoelens omtrent hem gemakkelijk maken. In zekere opzichten zouden deze gevoelens en denkbeelden, alsdan aan *S.* ten rigtsnoer zijner volgende handelingen en als toets voor de algemeene meening kunnen strekken; terwijl hij daardoor tevens in staat zou worden gesteld, zijne gebreken te leeren kennen en te verbeteren. In een woord: *Spectator* VRAAGT AAN ZIJN PUBLIEK EENE CONSTITUTIE; terwijl hij van zelfs zich alzoo VERANTWOORDELIJK stelt.

Het is niet tot ééne partij dat *S.* zich wendt — het is tot het algemeen. Een zoodanig voorstel zal dus vreemd schijnen, om dat het nieuw is. Eene bedaarde overweging zal echter het belang van dat nieuwe doen gevoelen, terwijl het *S.* in zijne pogingen zal onderschragen, een wezenlijk belangrijk en voor ons nieuwe onderneming op de GRONDWET DER OPENBARE MEENING vast te stellen.

Dit denkbeeld lag *Spectator*, bij den aanvang van zijnen werkring, reeds voor den geest, met het openbaar maken derzelve heeft hij echter willen wachten, om aan zijne lezers tijd te laten, hem eenigzins te leeren kennen, waartoe sommige fondsartikelen, in zijne voorgaande nummers gegeven, hebben kunnen bijdragen — opdat ook, bij de opstelling eener zoodanige *grondwet*, een voorloopig doel en strekking niet gemist wierden die *S.* voor zich als rigtsnoer heeft aangenomen.

Uerscheidenheden.

De laatste aflevering van de in Duitschland uitkomende *Conversations-Lexicon der neuesten Zeit und Literatur*, bevat eene zeer vleijende levensschets van den Generaal der Infanterie, Baron *Chassé*, welke door vele letterkundige Hoogduitsche tijdschriften is overgenomen — de meesten onder het opschrift: *der Bajonnett-General Chassé*. Het zal voorzeker aan het Hollandsche leger aangenaam zijn te vernemen, dat de vreemdeling aan de verdiensten van dien grijzen krijgheld, die op Oud-Nederlands klassieken bodem het levenslicht zag, en wiens krijgsroem te midden van Hollandsche strijders

verkregen is, hulde en regt doet wedervaren! De zinsnede waarmede der *Freimüthige oder Berliner Conversations-Blatt*, het overnemen van dit artikel begint, namelijk: » De oude degenknop, aan welken Holland voor weinig tijds deszelfs bestaan te danken had, en die misschien weldra geroepen zal worden zich op nieuw werkdadig te toonen — over den Generaal *Chassé*, Napoleons bajonnetten Generaal, zegt de laatste aflevering van de *C. L.* het volgende enz. » heeft *Spectator* aanleiding tot de volgende opmerking gegeven: Honderde trekken van heldenmoed en krijgskundig beleid, door een persoon, niet trotsing van de grootste gevaren, verrigt, blijven dikwerf in het duister aan de vergetelheid gewijd, en zouden — hoe ten onrechte ook — daarin begraven blijven, wanneer niet somtijds, de omstandigheden of het toeval, dien zelfden persoon in de gelegenheid stelden, door eene daad — op zich zelve beschouwd — van ondergeschikt, doch in de gevolgen voor het algemeen van het grootste belang, alle vroegere en groote verrigtingen aan de vergetelheid te ontrukken. Alhoewel in een ander opzigt, heeft *Spectator* daarop reeds gedoeld, in een vorig artikel, *Hollandsche Volksgeest*, bij de aanhaling der overwinning van de zoogenaamde Zilvervloot, waaraan *Piet Hein*, hoezeer vroeger uitstekender daden verrigt hebbende, geheel zijne populariteit te danken had. Deze opmerking is naar zijn inzien toepasselijk op den man, die geroepen was, om in de laatste twee jaren op het toneel der gebeurtenissen eene gewichtige rol te vervullen. Hierdoor wil *Spectator* echter in geenen deele, iets aan het laatste gehouden gedrag des grijzen helds benemen, voor wien hij eene onbegrensde hoogachting gevoelt. Geenszins! maar gaarne wenschte hij dat in zoodanige artikelen, al zijn dezelve ook uitsluitend aan personen gewijd, ook ondergeschikten in de hulde deelden, die somtijds wel eens met voorbijgaan van dezen, enkel aan den hoofdpersoon wordt toegebracht. Men zal misschien hier tegen aanvoeren, dat die hulde als van zelve op hen terugkaast. Dit is echter zeer betrekkelijk, en hangt zeer veel af van de wijze, op welke eene zoodanige levensschets is ingekleed. In het artikel, hetwelk *Spectator* bedoelt, ontbreekt geheel en al deze strekking; want, bij het verhaal van den door Generaal *Chassé* in Spanje behaalden krijgsgroem, kan men niet onderscheiden of het Fransche of Hollandsche bajonnetten waren, die hem den eervollen naam van *bajonnetten Generaal* deden verwerven! Bij het verhaal zijner laatste verrigtingen had men insgelijks met eenige woorden de medewerking van vele ondergeschikten, en vooral die der Nederlandsche zeemagt kunnen aanhalen. Ook bij de vermelding dier daden, zou het niet alleen aan *Spectator*, maar voorzeker aan het geheele Hollandsche leger aangenaam zijn, naast den naam van *Chassé*, dien van *Bernhard van Saksen-Weimar* te zien schitteren, die zich — hetgeen echter minder algemeen bekend is — tijdens de gewichtige oogenblikken, waarin de eerstgenoemde paal en perk aan het oproer en het schandelijkste verraad stelde, hem terzijde stond, en in die gebeurtenissen, waardoor de schijnbaar uitgedoofde

geestkracht der Hollandsche natie op nieuw ontwaakte, eene niet minder gewichtige rol speelde.

Toen *Spectator* in zijn kantonnement, over dit onderwerp, zijne gedachten uitte, was men het algemeen met hem eens. Eenige meenden echter, dat het openbaar maken dezer gevoelens, het nationale der daad — uithoofde de Hertog vreemdheid is — zoude benadeelen. Hiermede was *Spectator* het echter geenszins eens, daar *Bernhard van Saksen-Weimar* in de velden van Leuven, zijnen naam met de spits zijns degens in het burgerregister van Oud-Nederland heeft ingeschreven, waarover de geheele natie jubelde, en met innige dankerkentenis een groot burger meer telde. Voor den onpartijdigen geschiedschrijver zij deze opmerking een wenk, welker gegrondheid men, bij het minste onderzoek, niet meer betwijfelen zal.

LEGER- (VREEMDE) BERIGTEN.

BELGIE.

BRUSSEL, den 21sten Augustus.

(Bijzondere briefwisseling van *Spectator*)

In uwe gewone dagbladen, welke ons hier geworden, vindt men berigten omtrent onrustige bewegingen in ons leger. Dezelve zijn gedeeltelijk gegrond.

In mijne vorige brieven sprak ik reeds van de onderlinge verdeeldheid, welke er tusschen de officieren der oude armee, de nieuw aangestelden en de fransche officieren bestond. De geheele fransche inrigting, welke men aan het leger gaf, dat nu een Franschman of quasi-Belg tot opperhoofd heeft, gaf reeds aanleiding tot wantrouwen, niet alleen bij vele verdienstelijke officieren, maar bij alle weldenkende Belgen. Daar nu de geheele uitwendigen vorm en inwendige inrigting van het leger, aan die van het fransche volkomen gelijk en hetzelfde bestemd is, om niet dan met het laatste vereenigd te ageren, zoo heeft de Generaal *Espartero* volgens de loopende geruchten — voorgeslagen, de soldijen aan die der fransche militairen gelijk te stellen. Naauwelijks was deze tijding ruchtbaar geworden, of eene algemeene ontvredenheid openbaarde zich in onze gelederen en bij alle rangen. Daar men echter vreesde, dat daardoor de seesten, bij de intrede van het vorstelijke paar, eenen schaduwkant zouden hebben, zoo heeft men getracht aan deze nadeelige geruchten eene andere wending te geven. Thans heet het, als of het vermeende voorstel van onzen minister van oorlog alleen doelde om in te voeren na den vrede, ten einde de kamers door deze bezuiniging te bewegen, een groot gedeelte van het leger en het geheele kader onder de wapens te behouden. Wel verre dat deze maatregel een nadeel voor het leger zou zijn, moet het thans vaderlijke voorzorg heeten, om geen groot aantal troepen en vooral officieren weg te zenden. De opmerkzame beschouwers, die aan deze laatste geruchten wel enig geloof slaan, twijfelen echter aan de bedoeling, en gelooven meer aan de kuiperijen van het fransche ministerie, waardoor Frankrijk eene kosteloze voorhoede van 80,000 man aan deszelfs noorder grenzen zoude behouden!

****s.